

Miloš Pistorius

V devatenáctém století se v mimořádném množství a rozmanitosti objevuje volné zobrazování lva, tohoto českého heraldického symbolu, jako výzdobného motivu se symbolickou platností. Odpovídá to dobovému vznícení historického cítění a s ním spjatého národního i zemského vlastenectví; zároveň to odpovídá i zvětšené potřebě a možnostem mnoha praktických příležitostí. Zobrazení lva tak nacházíme na různých ozdobných diplomech, výučních listech i plakátech v kresebné i grafické podobě. Známe též malované prapory Spolku strojníků či Jednoty Říp, vytvořené Josefem Mánesem. V architektuře se často setkáváme se lvem, zejména se lvími hlavami, jako s plastickými zdobnými prvky. V plastické podobě se lev objevuje též na řadě pomníků v alegorické funkci.

Skutečnost, že jde o volné podání zobrazení lva, i když s jasným symbolickým z heraldiky odvozeným významem, dává volnější pole výtvarnému výrazu a pojetí, neboť lev zde zůstává přirozeným přírodním tvorem, ať již má na hlavě korunu, či ne, a ať již je úroveň jeho výtvarného podání vysoká, či nižší.

Zobrazení není tak omezeno oficiálnějším výrazem, jako v přímém heraldickém podání, či dokonce není přesně vymezeno, jak je tomu často ve 20. století, kdy převládají již legalizovaná konkrétní výtvarná podání státního znaku. /Tato výtvarná unifikace heraldického symbolu ve státních i městských znacích ve 20. století je mimo jiné též důsledkem rozvoje reprodukčních technik a prostředků, které jí v praxi umožňují./

Ve své volnosti a přírodnosti nabývají četná zobrazení českého lva z devatenáctého století - kresebná, grafická, malířská i plastická - další, často nezáměrně symbolický význam: na rozdílném pojetí se totiž projevuje, snad více podvědomě než záměrně, vztah k české státnosti a jejímu charakteru. A tak zde vidíme lvy hrdé i krotké, ospalé i čilé a životaschopné, od lva podobného spíše domácímu psíku až po vzneše-

ného krále zvířat. Snad nikdy není zlou šelmou, ale míra ušlechtilosti, sebevědomí a síly se znatelně různí.

Bližší porovnání jednotlivých zobrazení by nám ukázalo, jak různá pojetí více méně odpovídají různým vztahům k české státnosti v jednotlivých obdobích 19. století a v různých národnostních i sociálních vrstvách. Jistě si snadno v duchu vybavíme podobu řady jakoby ochočených lvíčků z první poloviny století či naopak Mánesova lva z praporek Jednoty Říp, který odpovídá Mánesovu jednoslovnému proslovu "Sveboda!" při zasvěcení v šedesátých letech. A z konce století si lze připomenout alespoň ušlechtilého a důstojného lva z plakátu Hynaisova pro Jubilejní výstavu roku 1891, odpovídajícího již sebevědomému a odhodlanému, ale klidnému postoji národa cílevědomě jdeucího vstříc své budoucnosti, hrdého na své hodnoty obecně lidské v minulosti i na dosažené výsledky v současnosti.

A tak bychom mohli v rozsáhlé škále podání jednoho tématu číst takto mimoděk vytvořené dějiny vztahu k české státnosti dále a podrobněji.

DISKUSNÍ PŘIPOMÍNKA K REFERÁTU DOC. DR. JANÁČKOVÉ

Ve svém zajímavém referátu se doc. Janáčková zmínila též o výtvarně exponovaném Raisově líčení pohybu slunce a světelných proměn na obloze nad věžemi Týnského kostela a upozornila na souběžnost s tehdejší výtvarným nazíráním a malířským viděním. Přitom vyslovila předpoklad, že vzhledem k vizuálně živé představě tohoto líčení jde o převedení Raisova dojmu ze spatřeného obrazu či obrazů současníků.

Tento postřeh paralelnosti charakteru vizuálního obrazu v soudobé literatuře a malířství je nejen zajímavý, ale i dost důležitý. Nedomnívám se však, že shoda výtvarného cítení zde musela být dána uváděným prostřednictvím shlednutých obrazů. Naopak myslím, že tu lze spíše předpokládat spisovatelovo vizuální okouzlení danou popisovanou skutečností. Lze totiž předpokládat shodnost či příbuznost Raisova vizuálního prožívání a vidění s viděním soudobých malířů danou obecnou